

Sygn. akt VII U 1501/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Piotrowska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Wielgosz

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2017 r. w Gdańsku

sprawy J. F. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek odwołania J. F. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 22 maja 2014 r. nr (...)

oddala odwołanie.

SSO Ewa Piotrowska

Sygn. akt VII U 1501/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22.5.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu J. F. (1) prawa do emerytury pomostowej wskazując, iż:

- odmawia przyznania prawa do emerytury z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ po dniu 31.12.2008 r. ubezpieczony nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zakład zaliczył do pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 4 okresy zatrudnienia od 28.3.1977 r. do 31.10.1991 r., od 15.11.1991 r. do 25.3.1997 r., od 28.3.1997 r. do 31.12.1997 r. oraz od 1.1.1998 r. do 31.12.2008 r. Zakład nie uznał jako pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 1.11.1982 r. do 31.5.1991 r. z uwagi na brak w świadectwie pracy powołania się ściśle na wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.2.1983 r.

- odmawia przyznania emerytury z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wynoszącego co najmniej 15 lat.

Zakład nie uznał jako pracy w warunkach szczególnych w myśl art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych zatrudnienia od 28.3.1977 r. do 31.10.1991 r., od 15.11.1991 r. do 25.3.1997 r., od 28.3.1997 r. do 31.12.1997 r. oraz od 1.1.1998 r. do 31.12.2008 r., ponieważ pracodawca jako podstawę prawną podał Rozporządzenie Rady Ministrów oraz zarządzenie resortowe, a zatem zakład pracy nie potwierdził wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (decyzja – k. 83 akt ZUS).

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej od 1 marca 2014 r. oraz zasądzenie kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego w stawce maksymalnej. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podał, że wbrew ustaleniom ZUS, w okresie od 1 stycznia 1998 r. do 31 maja 2012 r. stale i w pełnym wymiarze świadczył pracę w warunkach szczególnych będąc zatrudnionym w Stoczni (...) S.A. na stanowisku „robotnik technicznej obsługi produkcji – aparatowy produkcji gazów technicznych i energii cieplnej”, tj. prace, o których mowa w wykazie A, dziale IV, poz. 11 pkt 1 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30.3.1985 r.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy podtrzymał argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji, wnosząc o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 20.10.2015r.Sąd zawiadomił Stocznę (...) S.A. w G. o toczącym się postępowaniu jako zainteresowanego, mając na uwadze to, że w przypadku zakwalifikowania pracy wykonywanej przez ubezpieczonego jako pracy o szczególnym charakterze pozwany może dochodzić od (...) zaległych składek na Fundusz Emerytur Pomostowych.

Stoczni (...) nie przystąpiła do udziału w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. F. (1) urodził się (...), w dniu 1.2.2014 r. ukończył wiek 60 lat. W dniu 20.3.2014 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę pomostową.

/okoliczności bezsporne; nadto akta rentowe – k. 1/

Ubezpieczony udowodnił przed organem rentowym ogólny łączny staż okresów składkowych i nieskładkowych – 38 lat 7 miesięcy i 15 dni, w tym Zakład uwzględnił do pracy w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia od 28.3.1977 r. do 31.10.1991 r., od 15.11.1991 r. do 25.3.1997 r., od 28.3.1997 r. do 31.12.1997 r. oraz od 1.1.1998 r. do 31.12.2008 r.

Ubezpieczony nie wykazał w toku postępowania przed organem rentowym wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po dniu 31.12.2008 r.

/okoliczności bezsporne/

W okresie od 1.1.1998 r. do 31.5.2012 r. J. F. (1) był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Stoczni (...) Spółka Akcyjna w G. na stanowisku robotnika technicznej obsługi produkcji – aparatowy gazów technicznych i energii cieplnej.

/dowód: świadectwo pracy – k. 6c akt osobowych J. F. (1)/

W Stoczni (...) S.A. powołana została komisja, której celem było określenie rodzajów prac wykonywanych w (...) S.A. w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. W protokole dat. na 22.2.2010r. Komisja określiła rodzaje prac wykonywanych w Stoczni (...) S.A. w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze – w rozumieniu tej ustawy oraz ustalenie zawodów i specjalności, w których zawody te są wykonywane. Komisja przyjęła listę zawodów - prace w szczególnych warunkach i prace o szczególnym charakterze wg poniższych pozycji załączników do ustawy:

Załącznik nr 1

Poz. 20 prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych

Poz. 28 prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).

Poz. 29 prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).

Załącznik nr 2

Poz. 12 Prace operatorów żurawi wieżowych, do obsługi których są wymagane uprawnienia kategorii IŻ lub równorzędne oraz dźwignic portowych lub stocznioowych.

Poz. 18 Prace członków zespołów ratownictwa medycznego.

Poz. 20 Prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej², uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.

Na podstawie powyższych dokumentów, specjalista ds. kadr A. B. oraz specjalista ds. archiwum D. C. wydają pracownikom świadectwa pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

/dowód: protokół z prac Komisji powołanej poleceniem Wiceprezesa Zarządu Stoczni (...) S.A. – k. 115, 117-119; sprawozdanie – k. 120, 116; zeznania świadka A. B. na rozprawie w dniu 19.11.2015 r. – protokół pełny – k. 161, transkrypcja – k. 193-197; zeznania świadka D. C. na rozprawie w dniu 17.9.2015 r. – protokół pełny k. 124, transkrypcja – k. 187-192/

Ubezpieczony nie wnioskował do pracodawcy o wydanie świadectwa pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

/dowód: zeznania świadka A. B. na rozprawie w dniu 19.11.2015 r. – protokół pełny – k. 161, transkrypcja – k. 193-197; zeznania świadka D. C. na rozprawie w dniu 17.9.2015 r. – protokół pełny k. 124, transkrypcja – k. 187-192/

W spornym okresie ubezpieczony pracował na zmiany w ten sposób, że w tygodniu (od poniedziałku do piątku) pracował w wymiarze 8 godzin dziennie, przy czym pracowano na trzy zmiany. Natomiast w weekendy (w soboty i niedziele) pracował w wymiarze 12 godzin dziennie, z uwagi na to, że jedna zmiana miała cały wolny weekend.

Organizacja pracy wyglądała w ten sposób, że ubezpieczony zmieniał miejsce wykonywania obowiązków w skali tygodnia np. tydzień pracy w acetylenowni, później następowała zmiana i pracował tydzień bądź dwa tygodnie w tlenowni, bądź sprężarkowni.

W okresie zatrudnienia ubezpieczony zajmował się kontrolą ciśnień w układach (w zależności od zmiany), doprowadzających gazy techniczne do instalacji w (...), a także reagowaniem na zmiany ciśnienia w podległych mu układach poprzez ręczne manipulowanie zaworami lub śrubami w celu zmniejszenia lub zwiększenia ciśnienia.

Pracę wykonywaną przez pracownika w zakresie związanym z dystrybucją gazów do instalacji wydzielowej (...) i utrzymywaniem odpowiedniego ciśnienia w tej instalacji określić można jako bezpośrednie sterowanie procesem technicznym. W przypadku wykrycia nieprawidłowości ubezpieczony musiał podejmować decyzję zmierzającą do ich likwidacji w celu uniknięcia awarii obsługiwanych urządzeń w krótkim czasie. Podczas pracy dokonywał również włączeń i wyłączeń tych urządzeń oraz przełączeń stosownie do potrzeb w celu utrzymania ciągłości dystrybucji gazów technicznych do instalacji wydzielowej (...) zgodnie z instrukcją eksploatacji i zapotrzebowaniem wydziałów. W tym

ostatnich zakresie ubezpieczony miał przede wszystkich obowiązek zareagować na sygnał z wydziału produkcyjnego o zmniejszeniu ciśnienia gazów.

Nadto ubezpieczony zajmował się przyjmowaniem gazów (tleny, dwutlenku węgla, acetyleny) do (...) w postaci skroplonej, przeładunkiem gazu do zbiorników stacjonarnych, podłączaniem butli do wiązek w instalacji oraz nadzorem nad prawidłowym funkcjonowaniem podległych instalacji i maszyn (sprężarek, chłodnic, hydroforów itp.) poprzez sprawdzanie parametrów ciśnienia w miejscu przyłączeniowych butli, czy też przełączanie lub odłączanie w instalacji maszyn (sprężarek, chłodnic, hydroforów itp.) lub butli z gazem, reagowanie na nieprawidłowe funkcjonowanie elementów składowych instalacji lub maszyn w celu uniknięcia wystąpienia awarii, w tym lokalizowanie nieszczelności w instalacjach lub maszynach.

/dowód: zeznania ubezpieczonego J. F. (1) na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd - k. 83; transkrypcja – k. 166-174; zeznania świadka M. C. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k. 174-180; zeznania świadka J. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k. 180-183; zeznania świadka H. P. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k.183-186; zeznania świadka R. M. na rozprawie w dniu 25.8.2016 r. – protokół pełny na płycie Cd k. 411; zeznania świadka G. B. na rozprawie w dniu 23.6.2016 r. – protokół pełny – płyta Cd na k. 388; opinia uzupełniająca Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego – k. 487-492/

Bezpośrednim przełożonym J. F. (1) był M. C., która zajmował stanowisko mistrza działu technicznego, w skład tego działu wchodziło ok. 20 osób. Przełożonym dla M. C. był R. M. – kierownik Oddziału Energetycznego. Mistrz działu technicznego pracował tylko na pierwszej zmianie.

/dowód: zeznania świadka M. C. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k. 174-180; zeznania świadka R. M. na rozprawie w dniu 25.8.2016 r. – protokół pełny na płycie Cd k. 411; zeznania świadka G. B. na rozprawie w dniu 23.6.2016 r. – protokół pełny – płyta Cd na k. 388/

Zbiorniki na gazy techniczne w (...) miały różną kubaturę, zbiorniki tlenowe ok. 25 000 litrów objętości, dwutlenku węgla i sprężonego powietrza ok. 50 000 litrów objętości. Ubezpieczony sporadycznie wykonywał pracę przy tzw. rewizjach zbiorników. Każdy zbiornik na gazy techniczne musiał mieć atesty wystawiane przez Urząd Dozoru Technicznego. Średnio co 5 lat taki zbiornik musiał zostać opróżniony i wyczyszczony wewnątrz oraz poddany kontroli, wówczas otrzymywano atest na kolejny okres. Taka rewizja trwała od kilku dni do tygodnia. Po 31.12.2008 r. ubezpieczony brał udział w kilku takich rewizjach.

/dowód: zeznania ubezpieczonego J. F. (1) na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd - k. 83; transkrypcja – k. 166-174; zeznania świadka M. C. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k. 174-180; zeznania świadka J. S. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k. 180-183; zeznania świadka H. P. na rozprawie w dniu 11.5.2015 r. – protokół pełny na płycie Cd – k. 83, transkrypcja – k.183-186/

Stocznia (...) S.A. nie została sklasyfikowana jako zakład o zwiększonym ((...)) lub dużym ((...)) ryzyku wystąpienia poważnej awarii zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1323) oraz z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2006r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. z 2006 r. Nr 30, poz. 208) [akt obowiązujący w spornym okresie pracy ubezpieczonego tj. 2009-2012] oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 1479).[akt prawny, który zastąpił w/w rozporządzenie]

/dowód: pismo z dnia 4.11.2015 r. – k. 152/

Na okoliczność tego, czy prace wykonywane przez ubezpieczonego J. F. (2) na stanowisku „robotnik technicznej obsługi produkcji” można kwalifikować jako prace o szczególnym charakterze ujęte w załączniku nr 2 pkt 13 lub 14 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, Sąd dopuścił dowód z opinii Centralnego Instytutu Ochrony Pracy Państwowego Instytutu Badawczego z/s w W. (postanowienie na k. 198).

W opinii sporządzonej w dniu 29 lutego 2016 r. Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy (dalej: Centralny Instytut) po zapoznaniu się z aktami sprawy, pismami procesowymi, wnioskami, dokumentacją osobową wnioskodawcy oraz dokumentacją techniczną zakładu pracy – wskazał, że prace wykonywane przez ubezpieczonego na stanowisku robotnik technicznej obsługi produkcji – aparatowy produkcji gazów technicznych i energii cieplnej – nie spełniają kryteriów wymaganych do zakwalifikowania ich do prac o szczególnym charakterze w rozumieniu pkt. 13 bądź 14 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Odnosząc się do pkt. 13 ww. załącznika („prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi mogącymi stwarzać zagrożenie wystąpieniem poważnej awarii przemysłowej ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego”), Centralny Instytut wskazał, że prace zawarte w tym punkcie dotyczą prac wykonywanych przez osoby zatrudnione na instalacjach zaliczonych do kategorii dużego ((...)) lub zwiększonego ((...)) ryzyka wystąpienia poważnej awarii zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. poz. 1479). Wielkość i rodzaj poważnych skutków, które definiują awarię jako poważną awarię określono w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. 2003 nr 5 poz. 58). W świetle przedstawionej dokumentacji w postaci pisma Kierownika działu (...) S.A., w którym wskazano, że Stocznia (...) nie jest sklasyfikowana jako zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej rozumieniu przepisów o ochronie środowiska (Dz.U. z 2013 r. poz. 1232), prace prowadzone na stanowisku robotnik technicznej obsługi produkcji - aparatowy produkcji gazów technicznych i energii cieplnej nie kwalifikują się do prac o szczególnym charakterze ujętych w pkt. 13 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Jednocześnie Instytut wskazał, że nie można stwierdzić, czy praca prowadzona na tym stanowisku nosi znamiona pracy związanej z bezpośrednim sterowaniem procesem technicznym (pkt 14 cytowanego załącznika nr 2), gdyż w dokumentacji znajdującej się w aktach sprawy nie ma niezbędnych dokumentów do przeprowadzenia oceny w tym zakresie: struktury funkcjonowania Stoczni (...) (z wyszczególnieniem umiejscowienia w strukturze analizowanego stanowiska), zakresu obowiązków p. J. F. (3), fotografii dnia pracy lub chronometrażu prac wykonywanych na tym stanowisku, procedury postępowania w wyniku wystąpienia nieprawidłowości w funkcjonowaniu instalacji oraz instrukcji stanowiskowej lub instrukcji eksploatacji instalacji.

/dowód: opinia Centralnego Instytutu – k. 208-215/

Celem ustalenia, czy prace wykonywane przez wnioskodawcę na stanowisku robotnik technicznej obsługi produkcji – aparatowy produkcji gazów technicznych i energii cieplnej można zakwalifikować jako prace o szczególnym charakterze ujęte w pkt. 14 cyt. załącznika, Sąd, po zgromadzeniu dodatkowej dokumentacji technicznej Stoczni (...) S.A. - dopuścił dowód z uzupełniającej opinii Centralnego Instytutu (postanowienie na k. 410).

W opinii uzupełniającej Centralny Instytut wyjaśnił, że do prac o szczególnym charakterze, określonym w zał. nr 2 poz. 14 do ustawy o emeryturach pomostowych, należy zaliczyć te prace, które związane są z bezpośrednim sterowaniem procesem technicznym mogącym stwarzać zagrożenie awarią techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, na podstawie oceny wielkości tych skutków, jako skutków równoważnych ze skutkami poważnych awarii (przemysłowych), a w tym koniecznością podejmowania i realizowania decyzji w bardzo krótkim czasie (natychmiast) w przypadku odchylenia od stanu normalnego. Tylko łączne spełnienie wskazanych powyżej aspektów definicji pozwala

na stwierdzenie, że dana praca spełniała kryteria pracy o szczególnym charakterze, o której mowa w zał. nr 2 poz. 14 do ustawy.

Dalej Centralny Instytut podał, że powyższą definicję rozpatrywać należy z punktu widzenia trzech aspektów:

1. bezpośrednie sterowanie procesem technicznym
2. awaria techniczna instalacji technicznej, w tym podległych maszyn mogła stwarzać zagrożenie związane z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego
3. konieczność podejmowania i realizowania decyzji w bardzo krótkim czasie (natychmiast)

Odnosząc się do 1. aspektu, w kontekście zakresu obowiązków ubezpieczonego, a także zgromadzonej dokumentacji technicznej zakładu pracy, Centralny Instytut wskazał, że pracę wykonywaną przez pracownika, a związaną z dystrybucją gazów do instalacji wydzielowej (...) i utrzymywaniem odpowiedniego ciśnienia w tej instalacji, można określić jako bezpośrednie sterowanie procesem technicznym dostarczania gazów do odbiorcy końcowego (spawaczy, ślusarzy i innych prac). Jednocześnie Instytut wskazał, że wykonywanie dodatkowych prac uniemożliwiających ciągłą kontrolę nad zadaniem ciśnieniem w instalacji, np. poprzez lokalizowanie niesprawności w instalacji, która wymagała opuszczanie stacji kompresorowni gazu, wymianę butli gazowych lub dostarczanie ich do odbiorcy końcowego powoduje, że nie jest spełniony pierwszy aspekt pojęcia definicji pracy o szczególnym charakterze wg zał. nr 2 poz. 14 do ustawy.

Z kolei co do aspektu wymienionego w pkt. 2 Instytut podał, że prace ujęte w zał. nr 2 poz. 14 do ustawy, są to prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi stwarzać awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Pojęcia „awarii technicznej” i „bezpieczeństwa publicznego” nie zostały zdefiniowane w ustawie o emeryturach pomostowych. Pojęcia te występują w wielu aktach prawnych, zarówno polskich jak i Unii Europejskiej.

W związku z powyższym w odniesieniu do pojęcia „awarii technicznej” stosowana jest definicja zawarta w ustawie z 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej na podstawie, której należy rozumieć: „awaria techniczna, to gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych, powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości”. Jednakże poz. 14 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych nie rozróżnia rodzajów awarii, mówi jedynie o awarii technicznej. Skutki tej awarii muszą być jednak poważne, czyli chodzi tu o poważne następstwa awarii. Określając pojęcia skutków można pomocniczo odnieść się do treści konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowej, gdzie przez skutki tej awarii należy rozumieć „bezpośrednie lub pośrednie, natychmiastowe lub powstałe po pewnym czasie szkodliwe konsekwencje awarii przemysłowej, w szczególności w odniesieniu do człowieka, flory, fauny, gleby, wody, powietrza, wzajemnych więzi między poszczególnymi elementami oraz wartości materialnych”. Skutki te muszą mieć znaczenie dla bezpieczeństwa publicznego.

Natomiast w odniesieniu do pojęcia „bezpieczeństwo publiczne” w orzecznictwie stosowana jest definicja zawarta w prawie administracyjnym, która podkreśla, że bezpieczeństwo publiczne oznacza „taki stan, w którym ogółowi obywateli, nieoznaczonemu indywidualnie, jak również innym podmiotom, w tym państwu i instytucjom publicznym, nie zagraża żadne niebezpieczeństwo oraz nie zagraża zakłócenie normalnego toku życia społecznego i funkcjonowania instytucji i urządzeń publicznych”.

Prace wykonywane na stanowisku robotnika technicznego obsługi produkcji – aparaturowego produkcji gazów technicznych i energii cieplnej są tzw. pracami gazoniebezpiecznymi, do których powinny być opracowane odpowiednie procedury postępowania w trakcie ich dystrybucji. Ponadto powinny być wprowadzone odpowiednie zabezpieczenia w celu zminimalizowania ryzyka zaistnienia zagrożenia pożarem, wybuchem lub uwolnienia się gazu z instalacji. Zaistnienie awarii na instalacji podczas dystrybucji gazu mogło spowodować zdarzenie wypadkowe powodujące zagrożenie dla pracownika lub pracowników, ale jest mało prawdopodobne aby zagrożenie to miało

znamiona poważnej awarii technicznej, a przede wszystkim aby niosło za sobą poważne skutki dla bezpieczeństwa publicznego, tym bardziej że ilość stosowanych substancji niebezpiecznych nie była na tyle duża aby powodować zagrożenie dla środowiska lub otoczenia.

Centralny Instytut odniósł się ponadto do trzeciego ww. aspektu cyt. przepisu i w tym zakresie wyjaśnił, że konieczność podejmowania i realizowania podjętych decyzji przez wnioskodawcę na stanowisku pracy musiała być prowadzona w krótkim czasie. Wiązało się to z utrzymaniem właściwych parametrów pracy podległych instalacji i maszyn oraz w przypadku wykrycia nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu. W przypadku wykrycia nieprawidłowości, pracownik podejmował decyzje zmierzające do ich likwidacji w celu uniknięcia awarii obsługiwanych urządzeń (instalacji lub maszyn). Podczas pracy dokonywał również włączeń i wyłączeń tych urządzeń lub przełączeń stosownie do potrzeb w celu utrzymania ciągłości dystrybucji gazów technicznych do instalacji wydzielowej (...) zgodnie z instrukcją eksploatacji.

Biorąc powyższe pod uwagę centralny Instytut stwierdził, że prace prowadzone na stanowisku robotnik technicznej obsługi produkcji - aparatury produkcji gazów technicznych i energii cieplnej, w szczególności reagowanie na nieprawidłowe działania instalacji nosi cechy pracy, w której pracownik musiał podejmować decyzje w krótkim czasie. Zatem można przyjąć, że aspekt trzeci spełnia pojęcie definicji pracy o szczególnym charakterze wg zał. nr 2 poz. 14 do ustawy.

/dowód: opinia uzupełniająca Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego – k. 487-492/

Sąd zważył, co następuje.

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów prywatnych znajdujących się w aktach sprawy, w szczególności dotyczących przebiegu zatrudnienia powoda, zawartych w aktach osobowych pracownika.

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, nie budziły wątpliwości i nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić znaczenia dowodowego.

Podstawę ustaleń Sądu stanowiły również zeznania przesłuchanych w sprawie świadków w osobach M. C., H. P., J. S., D. C., A. B., G. B., R. M.,

Świadkowie M. C., H. P. oraz J. S. zeznawali na okoliczność charakteru obowiązków skarżącego w spornym okresie. Świadek M. C. pracował razem z ubezpieczonym w tym samym wydziale na stanowisku mistrza, następnie na stanowisku kontrolera produkcji. Był przełożonym ubezpieczonego w spornym okresie. Z kolei świadek J. S. zajmował tożsame stanowisko co skarżący – robotnik technicznej obsługi produkcji. Razem z ubezpieczonym pracował także H. P., który miał takie same obowiązki. Obaj świadkowie i ubezpieczony podlegali temu samemu kierownikowi oraz zajmowali się tymi samymi czynnościami. Dlatego też Sąd uznał, że świadkowie mają bezpośrednią wiedzę na temat obowiązków wykonywanych przez skarżącego w spornym okresie.

Świadek G. B., będąca przełożonym skarżącego (nie bezpośrednim), zajmowała stanowisko kierownika działu technicznego oraz szefa utrzymania ruchu. Zeznania świadka Sąd wziął pod uwagę w zakresie, w jakim świadek opisała główne obowiązki ubezpieczonego, świadek podała trzy zasadnicze rodzaje prac przezeń wykonywanych: produkcja gazów technicznych, dozór nad wytwarzaniem gazów i zabezpieczenie prawidłowego działania urządzeń. Zeznania te okazały się również przydatne w zakresie, w jakim świadek podała posiadała informacje na temat struktury organizacyjnej Oddziału (...) S.A. Podobnie Sąd ocenił zeznania świadka R. M. – świadek jako kierownik Oddziału Energetycznego (podlegał mu m.in. dział gazów technicznych) wskazał na charakter obowiązków ubezpieczonego, w tym przede wszystkim opisał, jakie czynności winien wykonywać ubezpieczony w zakresie kontrolowania ciśnienia w sieci gazów technicznych.

Sąd wziął także pod uwagę zeznania świadka D. C. oraz A. B.. Osoby te zajmują się obecnie m.in. kwestiami wydawania zaświadczeń oraz świadectw pracy w warunkach szczególnych na potrzeby wniosków o świadczenia emerytalne pracowników (...). Świadek D. C. jest pracownikiem archiwum i zajmuje się wydawaniem zaświadczeń w zakresie pracy w warunkach szczególnych do 2008 r., z kolei A. B. jest pracownikiem oddziału kard i zajmuje się wydawaniem świadectw pracy w warunkach szczególnych po 2008 r. Obie panie powołały się na dokumentację zakładu pracy w postaci protokołów komisji, która oznaczyła katalog stanowisk w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych i wskazały, że na podstawie tego dokumentu wystawiają ww. zaświadczenia. W tym zakresie Sąd uznał zeznania świadków za podstawę ustaleń faktycznych. Świadczyli nie mieli natomiast wiedzy na temat danych technicznych procesów produkcji tak obecnie jak i w przeszłości, a nadto możliwych zagrożeń, zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz rodzaju i charakteru obowiązków wykonywanych przez skarżącego. Sąd przyznał zeznaniom obu pań walor wiarygodności z uwagi na ich wewnętrzną logikę i przekonujący charakter. Nie mają one jednak pierwszorzędного znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zeznania świadków w zakresie wyżej wskazanym Sąd ocenił jako w pełni wiarygodne, gdyż były one logiczne, przekonujące i nie zawierały wewnętrznych sprzeczności. Świadczyli w przypadku braku pamięci poszczególnych zdarzeń, okoliczności tę sygnalizowali, co świadczy o braku tendencji do uzupełniania luk pamięci oraz o szczerości zeznań świadków. Świadczyli przyznawali, że pewnych okoliczności nie pamiętali, nie byli pewni lub nie posiadali co do nich wiedzy, a więc ich zeznania należy uznać za odzwierciedlające wiedzę świadków. Sąd nie dopatrywał się podstaw do podważania wiarygodności i mocy dowodowej zeznań świadków.

Sąd przyznał również walor dowodowy zeznaniom ubezpieczonego J. F. (1). Wskazać należy, że ubezpieczony na temat charakteru swoich obowiązków w spornym zakresie wypowiadał się w sposób spontaniczny, ale też rzeczowy. Ubezpieczony konsekwentnie przez cały czas trwania postępowania wskazywał na te same okoliczności. Jego zeznania znalazły odzwierciedlenie w zgromadzonej w sprawie dokumentacji, tak aktach osobowych, jak i dokumentacji technicznej zakładu pracy oraz były zbieżne z zeznaniami świadków.

Za rozstrzygające w niniejszej sprawie Sąd uznał opinie Centralnego Instytutu Ochrony Pracy Państwowego Instytutu Badawczego z/s w W.. W niniejszej sprawie ustalenie, czy skarżący wykonywał w spornym okresie pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych – wbrew ustaleniom zakładowej komisji, która nie uznała stanowiska skarżącego za pracę o szczególnym charakterze zgodnie z tą ustawą – wymagało wiadomości specjalnych, w związku z czym Sąd dopuścił dowód z opinii Centralnego Instytutu, do zadań którego należy ocena warunków zatrudnienia z punktu widzenia zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ocena związanych z tym zagrożeń. Wskazać należy, że na tle wykładni art. 278 § 1 k.p.c., opinia biegłego umożliwia sądowi analizę i ocenę ustalonych okoliczności sprawy przez pryzmat niezbędnej wiedzy, w której specjalistą jest opiniujący.

Obie opinie sporządzone w niniejszej sprawie, zarówno podstawowa jak i uzupełniająca, uznane zostały przez Sąd za wyczerpujące. Opinie zostały bowiem sporządzone na podstawie całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego, a wnioski z nich płynące są jasne i przekonujące. Biegły Centralnego Instytutu w sposób należyty uzasadnił swoje stanowisko, przedstawiając w sposób szczegółowy specyfikę pracy na stanowisku robotnika technicznej obsługi produkcji – aparaturowego produkcji gazów technicznych i energii cieplnej. Jednocześnie fakt oparcia się przez biegłego przy sporządzaniu opinii na osobowym materiale dowodowym – zeznaniach świadków – nie może dyskwalifikować tego środka dowodowego. Wskazać bowiem trzeba, że istotą opinii biegłych jest dokonanie analizy materiałów źródłowych przy uwzględnieniu dokumentacji i akt sprawy i na tej podstawie wywiedzenie końcowych wniosków wraz z uzasadnieniem (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 sierpnia 2012 roku, III AUa 732/12, publ. LEX nr 1220401). Nie można również zapominać, że biegły analizował także – co sam podniósł w treści obu opinii – całą zgromadzoną w niniejszym postępowaniu dokumentację techniczno-organizacyjną dotyczącą pracy Stoczni (...) S.A. w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia. Podczas wydawania opinii podstawowej, biegły nie miał do dyspozycji części dokumentów, jego opinia w zakresie uznania charakteru pracy skarżącego jako pracy o szczególnym charakterze w odniesieniu do pkt. 14 załącznika nr 2 ustawy o emeryturach pomostowych nie

była kategorię. Waleur taki uzyskała za to w powyższym zakresie opinia uzupełniająca – wydana już w oparciu o całokształt niezbędnej dokumentacji.

Należy podkreślić, że biegły odniósł się do poszczególnych czynności odwołującego, do indywidualnego sposobu wykonywania przez niego obowiązków, nie zaś do rodzaju stanowiska pracy. Z uwagi na powyższe wskazać trzeba, że opinia ta nie ma charakteru generalnego, a jedynie ściśle indywidualny – odnoszący się wyłącznie do charakteru obowiązków J. F. (1).

Ubezpieczony zakwestionował opinię uzupełniająca biegłego pismem dat. na 2.3.2017r. W ocenie Sądu twierdzenia zaprezentowane w tym piśmie zostały sformułowane na potrzeby zastrzeżeń do niekorzystnej dla ubezpieczonego opinii biegłego sądowego. Zważyć bowiem należy, że zaprezentowane w tym piśmie okoliczności odnoszące się zwłaszcza do stałego sterowania procesami technicznymi oraz ryzyka awarii technicznej z poważnymi skutkami, różnią się znacząco od okoliczności wskazywanych przez samego ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony, przede wszystkim co do organizacji pracy i charakteru faktycznie wykonywanych przezeń obowiązków. Tym samym Sąd nie podzielił zastrzeżeń ubezpieczonego do opinii.

Sąd postanowił także oddalić wnioski dowodowe pełnomocnika ubezpieczonego zgłoszone w piśmie procesowym dat. na 2.3.2017 r., uznając je za spóźnione w oparciu o art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i 3 k.p.c. Wskazać należy, że pełnomocnik ubezpieczonej w rzeczonym piśmie złożył wnioski dowodowe na okoliczność ustalenia, czy Stocznia S.A. jest jednak zakładem o zwiększonym (...) lub dużym (...) ryzyku wystąpienia poważnej awarii zgodnie z przepisami Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013 r. poz. 1323) oraz rozporządzeń wykonawczych Ministra Gospodarki, a w konsekwencji czy pracę wykonywaną przez J. F. (1) można kwalifikować z pkt. 13 załącznika 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wskazać tymczasem należy, że powyższa kwestia została już w ocenie Sądu wyjaśniona w toku sporządzania opinii podstawowej przez biegłego z Centralnego Instytutu.. Opinia Instytutu w tym zakresie została oparta o informacje wynikające z pisma (...) z 4.11.2015r. Zauważyć należy, że opinia podstawowa Instytutu nie została w powyższym zakresie zakwestionowana przez skarżącego. Przystawiając stanowisko w przedmiocie tej opinii w piśmie procesowym skupiła się na wnioskach dowodowych mających na celu wyjaśnienie (opinia podstawowa była w tym tylko zakresie niejednoznaczna), czy pracę ubezpieczonego można zaliczyć jako pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu pkt. 14 tegoż załącznika. Po uzupełnieniu materiału dowodowego zgodnie z wnioskiem strony oraz z urzędu Sąd dopuścił dowód z opinii uzupełniającej Centralnego Instytutu już tylko w zakresie odnoszącym się kwalifikacji pracy ubezpieczonego z pkt. 14 załącznika 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Tym samym, w ocenie Sądu, zastrzeżenia i wnioski dowodowe zgłoszone w piśmie z dnia 2.03.2017r. dotyczące prawidłowości wniosków opinii Instytutu w przedmiocie niespełniania warunków do zakwalifikowania pracy wykonywanej przez ubezpieczonego z pkt. 13 załącznika 2, należało uznać za istotnie spóźnione i zmierzające wyłącznie do przedłużenia niniejszego postępowania. W związku z tym wnioski te zostały oddalone.

Z tożsamyh przyczyn Sąd oddalił pozostałe wnioski dowodowe pełnomocnika skarżącego zgłoszone w przedmiotowym piśmie procesowym. Wskazać należy, że biegły z Centralnego Instytutu, opierając się na całokształcie materiału dowodowego sprawy, w tym również źródeł osobowych, dokonał wnikliwej oceny charakteru pracy ubezpieczonego. Z materiału sprawy wynika jednoznacznie, że ubezpieczony miał szereg obowiązków nie związanych bezpośrednio z procesami sterowania, a sterowanie procesem nie mogło stworzyć awarii technicznej z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Okoliczności, na które miałyby być przeprowadzone dowody z zeznań wnioskowanych świadków oraz ubezpieczonego (pkt 4 i 5), zostały w przedmiotowej sprawie dostatecznie wyjaśnione, a wnioski biegłego oraz wnioski Sądu po analizie bogatego materiału dowodowego są kategorię, zatem przeprowadzenie wnioskowanych przez pełnomocnika skarżącego dowodów zmierzałoby do bezzasadnego przedłużania postępowania.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. K., który nie stawił się na rozprawie w dniu 23.6.2016 r. mimo prawidłowo doręczonego wezwania, oceniając ten dowód jako nieprzydatny dla niniejszego rozstrzygnięcia. Z dokumentów uzyskanych przez Sąd z urzędu od Stoczni (...) S.A., Sąd uzyskał informację, że A. K. był jednym z przełożonych powoda na zajmowanym przez siebie stanowisku – Szef Utrzymania Ruchu Zarządzania Majątkiem (...) w latach 1.7.2007 r. do

31.5.2010 r., później stanowisko to pełniła G. B. (Szef Utrzymania Ruchu w okresie od 1.6.2010 r. do 31.5.2012 r.). G. B., słuchana na okoliczność wykonywanych obowiązków J. F. (1) podała wyczerpujące informacje zarówno co do trzech głównych rodzajów obowiązków powoda oraz co do struktury organizacyjnej Oddziału Energetycznego, wskazując, że bardziej dokładną wiedzę o charakterze pracy ubezpieczonego może posiadać R. M.. W związku z powyższym Sąd odstąpił na podstawie art. 217 § 3 kpc od zamiaru przesłuchania z urzędu świadka A. K. i w to miejsce wezwał (również z urzędu) świadka R. M..

***

W niniejszej sprawie organ rentowy odmówił wnioskodawcy J. F. (1) prawa do wnioskowanego świadczenia - emerytury pomostowej, podając że ubezpieczony nie udowodnił wykonywania prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie ostatecznie było zatem ustalenie, czy wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, co uzasadniałoby przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ewentualnie ustalenie, czy udowodnił on łączny wymagany okres pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przywołanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych w wymiarze 15 lat, czym zrealizowałby ostatnią przesłankę do nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia na podstawie art. 49 powoływanej ustawy.

Dokonując oceny całokształtu zebranego materiału dowodowego, w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, Sąd zważył, iż odwołanie ubezpieczonego J. F. (1) było niezasadne, dlatego należało je oddalić.

Przechodząc do prawnej jego oceny, wskazać należy, co następuje.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 664 t.j.) dalej zwanej ustawą, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5 – 12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5 – 9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

W myśl art. 49 ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Interpretację normy art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych przeprowadził Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt II UK 164/11, rozstrzygniętej wyrokiem z dnia 13 marca 2012 r. Wykładnia ta jest wykładnią stałą i ugruntowaną w orzecznictwie sądów powszechnych. Sąd Najwyższy stwierdził, że „warunkiem skutecznego nabycia emerytury pomostowej w świetle wykładni językowej art.4 i 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub przepisów dotychczasowych) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po dniu 1 stycznia 2009 r. Jeżeli osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy/ okres prac można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze art. 3 ust. 3 tej ustawy). Innymi słowy, brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej takiemu ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być traktowany w ten sposób”.

Z kolei art. 3 ust. 1 ustawy stanowi, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Zgodnie z ustępem 2 cytowanego przepisu czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:

1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:

a) prace pod ziemią,

b) prace na wodzie,

c) prace pod wodą,

d) prace w powietrzu;

2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:

a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28 °C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m²,

b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0 °C,

c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8.400 kJ, a u kobiet - powyżej 4.600 kJ,

d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,

e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6.300 kJ, a u kobiet - powyżej 4.200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylenia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50 % zmiany roboczej.

Natomiast w myśl art. 3 ust. 3 ustawy prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga fakt, że wydana przez pozwanego organ rentowy decyzja, od której odwołanie stanowi przedmiot niniejszego postępowania, dotyczy odmowy przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej, a wniesione przez skarżącego odwołanie w zasadzie koncentrowało się wokół jednego elementu decyzji tj. faktu zakwestionowania przez organ rentowy spełnienia przez wnioskodawcę wymogu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych po dniu 31.12.2008 r.

Wskazać należy, że wnioskodawca nie uzyskał, ani nawet nie występował do zakładu pracy o wydanie świadectwa pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z raportem powołanej w Stoczni (...) S.A. Komisji z dnia 22.2.2010 r. stanowisko „robotnika technicznej obsługi produkcji – aparatu gazów technicznych i energii cieplnej” nie zostało zakwalifikowane jako praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Tym samym ubezpieczony nie mógł uzyskać zaświadczenia, o którym mowa w art. 51 tej ustawy.

Sąd zważył jednak, że brak zaświadczenia o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. nie stanowi o tym, że w postępowaniu sądowym wykluczone jest badanie i ustalanie, czy dana praca była pracą, o której mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. W wyroku z dnia 20 lutego 2013 r., III AUa 1044/12 (LEX nr 1289529) Sąd Apelacyjny w Łodzi podniósł, że nie można podzielić poglądu, iż wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych można dowodzić przed sądem jedynie na podstawie świadectwa pracy wystawionego przez płatnika składek, gdyż przepis art. 51 tej ustawy nie zmienia przepisów kodeksu postępowania cywilnego określającego katalog środków dowodowych, przy pomocy których strona może udowadniać fakty, z których wywodzi skutki prawne.

Wnioskodawca wskazywał, że wnosi o zaliczenie jako okresu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze okresu zatrudnienia w Stoczni (...) S.A., w której w okresie od 1.1.1998 r. do 31.5.2012 r., tj. gdy ubezpieczony zatrudniony był na stanowisku robotnika technicznej obsługi produkcji – aparatu gazów technicznych i energii cieplnej w pełnym wymiarze czasu pracy. W ocenie skarżącego charakter jego obowiązków podczas tego zatrudnienia był pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu pkt. 14 załącznika nr 2 oraz pkt 30 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych (vide: oświadczenie pełnomocnika wnioskodawcy na rozprawie w dniu 11.5.2016 r., protokół skrócony – k. 80).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do stanowiska wymienionego w pkt. 30 zał. nr 1 („prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych”), wskazać należy że prace ubezpieczonego w spornym okresie z pewnością nie były pracami mogącymi zaliczyć się do charakteru prac wymienionych w tym punkcie.

Z ustaleń Sądu wynika bowiem, że zbiorniki na gazy techniczne w stoczni miały różną kubaturę, zbiorniki tlenowe ok. 25 000 litrów objętości, dwutlenku węgla i sprężonego powietrza ok. 50 000 litrów objętości. Ubezpieczony

sporadycznie wykonywał pracę przy tzw. rewizjach zbiorników. Każdy zbiornik na gazy techniczne musiał mieć atesty wystawiane przez Urząd Dozoru Technicznego. Średnio co 5 lat taki zbiornik musiał zostać opróżniony i wyczyszczony wewnątrz oraz poddany kontroli, wówczas otrzymywano atest na kolejny okres. Taka rewizja trwała od kilku dni do tygodnia. Po 31.12.2008 r. ubezpieczony brał udział w kilku takich rewizjach.

Tym samym praca ubezpieczonego z całą pewnością nie była pracą świadczoną stale i w pełnym wymiarze czasu wewnątrz zbiorników o małej kubaturze. Ubezpieczony takich rewizji zbiorników wykonał tylko kilka, trwały one od kilku dni do tygodnia, więc nie sposób uznać powyższego za pracę stałą i w pełnym wymiarze. Nadto zbiornik o „małej kubaturze” to w świetle judykatury przykładowo zbiorniki mieszające 1-2 osoby wewnątrz (por. np. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 21 listopada 2016 r. w sprawie o sygn. VIII U 1749/15, orzeczenia.lodz.so.gov.pl), a do takich zbiorniki o objętości 25 tys.–50 tys. litrów w ocenie Sądu Okręgowego nie należą.

Należało zatem rozważyć, czy praca ubezpieczonego była pracą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu pkt. 14 zał. nr 2 do ustawy, zgodnie z wnioskiem jego pełnomocnika. Nadto Sąd z urzędu rozważył, czy pracę tę można zaliczyć jako pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu pkt 13 przedmiotowego załącznika.

Odnosząc do pkt. 13 załącznika nr 2 („Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi mogącymi stwarzać zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego”) oraz do pkt. 14 załącznika nr 2 („Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego”) wskazać należy na kwestię istnienia związku przyczynowego pomiędzy „bezpośrednim” wykonywaniem czynności pracowniczych a czynnikami ryzyka, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy. W wyroku WSA w Bydgoszczy z 5 października 2010 r. (II SA/BD 835/10, [Legalis](http://legalis.pl)) stwierdzono, że istnienie potencjalnego zagrożenia awarią techniczną nie wystarcza do zakwalifikowania pracy świadczonej przez ubezpieczonego do prac o szczególnym charakterze (pkt 14 w załączniku Nr 2 do cyt. ustawy). Konieczne jest stwierdzenie związku przyczynowego między wystąpieniem zagrożenia a sposobem wywiązywania się przez pracownika z obowiązków wynikających zarówno z ich zakresu, jak i instrukcji obsługi instalacji czy poszczególnych jej urządzeń, to jest nieprawidłowym wykonywaniem czynności lub zaniechaniem ich wykonania, względnie spóźnionym wykonaniem. Dopiero stwierdzenie, że niewłaściwe wykonywanie obowiązków przy obsłudze przez pracownika instalacji może grozić awarią techniczną, oznacza spełnienie cech określonych w tym przepisie. Ten sam sąd w wyr. z 5 października 2010 r. (II SA/BD 870/10, [Legalis](http://legalis.pl)) stwierdził, że należy rozróżnić prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi i prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi. Pod pojęciem techniki kryje się sposób wykonywania określonej pracy w jakiejś dziedzinie, metoda; ogół środków i umiejętności posługiwania się nimi, umożliwiające człowiekowi wytworzenie dóbr materialnych, a przez technologię rozumie się ogół procesów służących do wytwarzania lub przetworzenia materiałów, surowców i towarów naturalnych, półproduktów oraz gotowych wyrobów, także ciąg czynności produkcyjnych, wytworzenie danego produktu. Każda technologia, a ściślej proces technologiczny, łączy się z określonymi czynnościami technicznymi, dlatego spowodowanie awarii technicznej należy wiązać z procesem technicznym. Sformułowanie, że prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogą spowodować awarię techniczną, oznacza konieczność istnienia związku przyczynowego między sterowaniem procesem technicznym a możliwością spowodowania awarii (za: G. Gudowska, K. Ślebzak (red.), *Ustawa o emeryturach pomostowych* [w:] G. Gudowska, K. Ślebzak (red.), *Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Emerytury pomostowe. Komentarz*, Warszawa 2013).

Warunkiem niezbędnym i przesądzającym o możliwości zakwalifikowania prac do „prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi mogącymi spowodować zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego” (pkt 13 zał. nr 2) jest zaliczenie danego zakładu (instalacji) do **kategorii dużego ((...)) lub zwiększonego ((...)) ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej**, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.) oraz (obowiązującym podówczas) rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2006 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których

znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 30, poz. 208), przy czym, warunkiem decydującym jest wykonywanie pracy polegającej na bezpośrednim sterowaniu, to jest pracy wykonywanej przez osoby wyspecjalizowane w obsłudze urządzeń, maszyn i instalacji, niezbędne do zapewnienia pełnej kontroli parametrów sterowanych urządzeń (a nie ich naprawiania lub konserwowania). Dotyczy to pracowników, których zadaniem jest reagowanie na odchylenia (poza dopuszczalne granice) parametrów sterowanego procesu/instalacji, przed zadziałaniem automatyki zabezpieczeniowej lub podejmowanie działań korygujących tak, aby nie dopuścić do wystąpienia poważnej awarii.

"Bezpieczeństwo publiczne" w aspekcie prac o szczególnym charakterze oznacza brak bezpośredniego zagrożenia środowiska, w tym zdrowia lub życia obywateli w zakresie szerszym niż populacja pracowników danego zakładu. W bardziej ogólnym podejściu "bezpieczeństwo publiczne" jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Skutki dla bezpieczeństwa publicznego w tym przypadku zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r., Nr 5, poz. 58) (por. „Wyjaśnienia dotyczące niektórych rodzajów prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, udzielone w związku z zapytaniami ubezpieczonych i płatników składek” opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej).

Stocznia (...) S.A. nie została zakwalifikowana do kategorii dużego ((...)) lub zwiększonego ((...)) ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2006 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 30, poz. 208). Dane tego rodzaju wynikają z pisma (...) S.A., w którym wskazano, że Stocznia (...) nie jest sklasyfikowana jako zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej rozumieniu przepisów o ochronie środowiska (Dz.U. z 2013 r. poz. 1232). Powyższe dane determinują tym samym ustalenie Sądu, że prac prowadzonych na stanowisku robotnik technicznej obsługi produkcji - aparatowy produkcji gazów technicznych i energii cieplnej nie można kwalifikować się do prac o szczególnym charakterze ujętych w pkt. 13 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Podnieść należy, że wnioskodawca reprezentowany przez pełnomocnika profesjonalnego nie zakwestionował ani wiarygodności dokumentu w postaci pisma (...) S.A ani podstawowej opinii Centralnego Instytutu w zakresie odnoszącym się do powyższej kwestii. Twierdzenia i wnioski dowodowe odnoszące się do tej kwestii przedstawił dopiero w piśmie z dnia 2.03.2017r., co Sąd uznał za działanie spóźnione.

Wnioskując z przy tym a minori ad maius należy zauważyć, że nawet przy uznaniu, że Stocznia powinna być zakwalifikowana do kategorii dużego ((...)) lub zwiększonego ((...)) ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, to skoro praca ubezpieczonego nie spełnia warunków do uznania jej za pracę o szczególnym charakterze wymienioną w pkt. 14 zał.2, to tym bardziej brak byłoby podstaw do uznania jej za pracę o szczególnym charakterze, o której mowa w pkt. 13 zał. 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Do prac, które mogą być zakwalifikowane do prac wymienionych w pkt 14 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, należą prace wykonywane na instalacjach technologicznych lub obiektach technicznych:

- które nie są zaliczone do kategorii dużego ((...)) lub zwiększonego ((...)) ryzyka wystąpienia poważnej awarii na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2006 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 30, poz. 208), oraz

- na których awaria techniczna, w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558, z późn. zm.), może spowodować skutki stanowiące podstawę do wprowadzenia stanu klęski żywiołowej (art. 2 ustawy o stanie klęski żywiołowej), przy czym skutki te będą co najmniej równoważne skutkom poważnej awarii przemysłowej, określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłaszania do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003, Nr 5, poz. 58).

Z powyższego wynika, że prace, które mogą być rozpatrywane jako możliwe do zaliczenia do rodzajów prac ujętych w pkt 14 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, muszą spełniać wymogi związane z bezpośrednim sterowaniem co w rozumieniu przedmiotowej ustawy obejmuje prace wykonywane przez osoby wyspecjalizowane w obsłudze urządzeń, maszyn i instalacji, niezbędne do zapewnienia pełnej kontroli parametrów sterowanych urządzeń (a nie naprawianych, konserwowanych). Dotyczy to pracowników, których zadaniem jest reagowanie na odchylenia (poza dopuszczalne granice) parametrów sterowanego procesu/installacji przed zadziałaniem automatyki zabezpieczeniowej lub podejmowanie działań korygujących, tak aby nie dopuścić do wystąpienia poważnej awarii ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.

Do tej kategorii nie powinny być zaliczane m. in. prace wykonywane przez pracowników utrzymania ruchu, prace naprawcze, monterskie, itp. Niewątpliwie bardzo odpowiedzialne z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa oraz właściwych parametrów biznesowych prace naprawcze i monterskie, nie spełniają warunku bezpośredniego sterowania procesem, obiektem technicznym.

Należy także dodać, że takie przesłanki jak na przykład zmienne warunki klimatyczne, gazoniebezpieczne rodzaje prac, zagrożenia wybuchem, warunki pracy, hałas, zagrożenia porażenia prądem, upadkiem z wysokości i inne uwarunkowania dotyczące charakterystyk miejsca pracy oraz występujących zagrożeń zawodowych, nie mają związku z kwalifikowaniem prac do rodzaju prac o szczególnym charakterze. Stanowią one bowiem zagrożenie czynnikami szkodliwymi, które powinny być eliminowane zgodnie z wymogami Kodeksu pracy (por. cyt. wyżej „Wyjaśnienia Ministerstwa Pracy”).

Biorąc pod uwagę powyższe, ocena całego materiału dowodowego w niniejszej sprawie, w tym całej zgromadzonej dokumentacji technicznej oraz dowodów osobowych, nie wskazuje na charakter pracy ubezpieczonego jako pracy przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.

Charakter pracy skarżącego nie realizuje bowiem dwóch z trzech aspektów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu tego punktu. Co prawda, w przypadku wystąpienia zagrożenia oraz odchylenia od prawidłowych parametrów ciśnienia w instalacji, ubezpieczony musiał zareagować w krótkim czasie (aspekt 3.). Ponadto pracę wykonywaną przez pracownika w zakresie związanym z dystrybucją gazów do instalacji wydzielowej (...) i utrzymywaniem odpowiedniego ciśnienia w tej instalacji określić można jako bezpośrednie sterowanie procesem technicznym. W przypadku wykrycia nieprawidłowych parametrów ubezpieczony miał zaś obowiązek odpowiednio zareagować (aspekt 2.). Niemniej jednak, ubezpieczony zajmował się również przyjmowaniem gazów (tłenu, dwutlenku węgla, acetyleny) do (...) w postaci skroplonej, przeładunkiem gazu do zbiorników stacjonarnych, podłączaniem butli do wiązek w instalacji oraz nadzorem nad prawidłowym funkcjonowaniem podległych instalacji i maszyn (sprężarek, chłodnic, hydroforów itp.) poprzez sprawdzanie parametrów ciśnienia w miejscu przyłączeniowych butli, czy też przełączanie lub odłączanie w instalacji maszyn (sprężarek, chłodnic, hydroforów itp.), reagowanie na nieprawidłowe funkcjonowanie elementów składowych instalacji lub maszyn w celu uniknięcia wystąpienia awarii, w tym lokalizowanie nieszczelności w instalacjach lub maszynach. Wreszcie ubezpieczony musiał również dostarczać gaz w butlach do odbiorców końcowych po otrzymaniu sygnału, że gaz do nich nie dociera. Tym samym nie można uznać, że praca skarżącego, uwzględniająca całość powyżej przedstawionych obowiązków była stale i w pełnym wymiarze wykonywana „przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi” (aspekt 2.).

Nadto, jak wskazał biegły z Centralnego Instytutu, prace na stanowisku aparatuowego z pewnością można określić jako prace gazoniebezpieczne, do których powinny być opracowane odpowiednie procedury postępowania w trakcie ich dystrybucji. Zaistnienie awarii na instalacji z takimi gazami mogło spowodować zdarzenie wypadkowe powodujące zagrożenie w postaci np. nasiąknięcie odzieży tlenem, wybuch gazu pod ciśnieniem, czy przedostanie się CO₂ do zamkniętego pomieszczenia. Niemniej jednak powyższe zagrożenie nie stanowi ryzyka poważnej awarii technicznej, która niosłaby za sobą poważne skutki dla bezpieczeństwa publicznego (aspekt 3).

Wskazać należy w tym miejscu, że Sąd nie podzielił zastrzeżeń ubezpieczonego oraz pełnomocnika co do opinii uzupełniającej Centralnego Instytutu oraz oddalił wnioski dowodowe. Wszystkie bowiem wnioski zawarte w pismach procesowych po doręczeniu opinii podstawowej, zostały bowiem przez Sąd uwzględnione: przesłuchano ponownie świadków M. C. oraz J. S., przesłuchano nadto z urzędu świadków G. B. i R. M., a także ubezpieczonego, nadto zgromadzono dodatkową dokumentację techniczną, a całość materiału dowodowego poddano ponownej analizie biegłemu. Wskazać należy, że strona – skądinąd aktywny uczestnik postępowania – miała możliwość wszechstronnego ustalenia wszystkich wątpliwych w jej ocenie (podnoszonych w późniejszym czasie w zastrzeżeniach do opinii biegłego) okoliczności. Świadczenie jasno wskazali, że do obowiązków ubezpieczonego nie należało wyłącznie utrzymywanie prawidłowych parametrów gazów technicznych w instalacjach. Zatem w ocenie Sądu – ponowne dopuszczenie dowodu z zeznań tych samych świadków na te same okoliczności stanowiłoby niezasadne przedłużanie postępowania.

Tym samym, biorąc pod uwagę całość okoliczności sprawy, Sąd uznał, że ubezpieczony nie wykazał okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (art. 49 ustawy) oraz nie wykazał też, że po 31.12.2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach rozumieniu tej ustawy (art. 4 ustawy)

W związku z czym jego odwołanie podlegało oddaleniu w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami prawa.

SSO Ewa Piotrowska